

شکل ۲: تصویر موقعیت طبیعی روستا

مأخذ: سایت Google Earth

این روستا به علت قرار گرفتن در نواحی کوهستانی و دامنه های شرقی ارتفاعات ساوالان و ارتفاع زیاد (۲۰۴۶ متر) از سطح دریا، دارای زمستانهای سرد و طولانی و تابستان ملایم است؛ و به طور کلی درای آب و هوای نیمه مرطوب کوهستانی است. میزان بارندگی سالانه بیش از ۵۰۰ میلی متر و متوسط رطوبت آن ۷۱٪ در طول سال و متوسط درجه حرارت سالانه در حدود ۶ درجه سانتیگراد است.

بادهایی که در روستای اوجور و مناطق همجوار می‌وزند عبارتند از: ۱- باد شرقی: این باد که در زبان ترکی آذربایجان به «مه یلی» و گاهی به «قارا یل» مشهور است، بسیار آرام و سرد بوده و از سمت شرق می‌وزد. وزش این باد در فصول گرم گاهی منجر به بارندگی و در فصول سرد منجر به بارش برف می‌شوند. این نوع باد در تمام فصول سال می‌وزد، اما در فصل گرم بیشتر از فصل سرد می‌وزد و در دوره‌های قدیمی (قبل از رواج خرمنکوب) برای جدا کردن بذر محصولات از کاه آنها (سوروق) استفاده می‌شد. ۲- بادهای غربی در زبان ترکی آذربایجانی موسوم به «آق یلی» و یا «گرمیج» است. این باد از سمت جنوب غرب و با سرعت زیاد می‌وزد و منجر به تبخیر و خشکاندن زمین می‌شود. آق یلی در فصول سرد و مخصوصاً در فصل یابیز از شدت و قدرت بیشتری برخوردار است. این باد موجب ورود ابرهای باران زا به منطقه می‌شود و در بعضی مواقع موجب بارش باران می‌شود. ۳- خزری یا «مغان یلی» که از سمت شمال و دریای خزر جریان دارد. خزری بسیار سرد، سوزناک و خشک است؛ و هر از چندگاهی می‌وزد. ۴- داغ یلی یا نسیم کو-دشت که معمولاً از کوهستان ساوالان و در شب می‌وزد. این باد در فصول گرم سال جریان دارد.

روستای اوجور از پوشش گیاهی خوبی برخوردار است در مراتع روستا انواع رستنیها از تیره‌های نعناع، قارا یونجه، گل سرخ، زنبق، آلاله و انواع گیاهان دیده می‌شود. همچنین بخش‌هایی از زمین‌های منطقه را جامعه گیاهان استپی، درمنه و گون تشکیل داده است. از گیاهانی که کاربرد دارویی دارند نیز می‌توان به گل بنفشه، گون، شیرین بیان، بومادران، بابونه (بابانگ)، آویشن (کهیک اوتی) و پونه (یارپز) اشاره نمود. پوشش گیاهی زراعی را نیز گیاهانی همچون گندم، جو، عدس و گیاهان علوفه‌ای تشکیل می‌دهد.

حیات جانوری این روستا نیز شامل خزندگانی همچون مار، مارمولک و پرندگانی از گونه های متعدد همچون عقاب، کبک دری، گنجشک، بلدرچین، قرقی، کلاغ، قاراقوش و... و پستاندارانی مانند خرگوش، روباه، گرگ، خرس و گراز است. دوزیستانی مانند انواع قورباغه، وزغ می‌باشند (سازمان حفاظت محیط زیست ۱۳۹۲).

وجه تسمیه و پیشینه تاریخی:

در خصوص نام روستا اطلاعات کمی در منابع وجود دارد. اوجور در اصل اُجور است (امروزه در محاورات استفاده می‌شود)، ولی در نوشته‌ها به شکل اوجور آمده است. کلمه اوجور یا «اُجور» (Ojour) یک کلمه مرکب تورکی است، شامل «اوج» یا «اُج» (Oj) و «اور» (Our). در کتاب «دیوان لغات الترک» نوشته محمود بن الحسین الکاشغری کلمه «اوج» به معنی گوشه و کنار و یا پایان آمده است (محمدزاده صدیق، ۱۳۸۴: ۱۰۲)؛ و کلمه «اور» به معنی شهر در نزد سومریان آمده است (همان منبع، ص ۶۹). کلمه اوجور با کلماتی مانند «اُجغار» به معنی کنار و گوشه، هم معنی است. بنابراین از گفته‌های بالا چنین استنباط می‌شود که اوجور ریشه سومری و تورکی دارد و به معنی شهر یا

آبادی گوشه و کنار می‌باشد. اگر موقعیت جغرافیایی این روستا را بررسی کنیم، درمی‌یابیم که معنی فوق کاملاً درست و به جا است. چون روستای اوجور در انتهای تمام آبادیها و در دامنه ساوالان واقع شده است، و بعد از آن روستا یا آبادی وجود ندارد. پس روستای اوجور آبادی است که در انتها و حاشیه آبادیهای منطقه اردبیل قرار گرفته است.

در فرهنگ ترکی-فارسی «اوجور» به معنی «در سنگلاخ» ترجمه شده است (دست پیش، ۱۳۸۷: ۱۳۳)؛ ابتدا این کلمه اوجور بوده و در گذر زمان به شکل اوجور در آمده است. اوجور در تورکی یعنی مکانی که در روی زمین سنگلاخی و پرشیب قرار گرفته است. اگر این معنی را مورد بررسی قرار دهیم، می‌بینیم که روستای اوجور قدیم) مقر روستای اوجور بعد از زلزله ۱۳۷۵ خورشیدی، به دلیل ویرانی، تغییر کرده است) در روی زمین پرشیب و سنگهای آذرین (تراکی آندزیت) جای گرفته است، و معنی اوجور از آن استنباط می‌شود. با توجه به موارد بالا می‌توان نتیجه گرفت که اوجور یک کلمه تورکی است و به معنی آبادی دور افتاده و حاشیه‌ای که بر روی زمین‌های سنلاخی واقع شده است.

قدمت روستا: تاریخ دقیق به وجود آمدن روستا معلوم نیست، اما می‌توان گفت از قدمت بسیار بالای برخوردار است؛ به طوری که رحیم اسداللهی (۱۳۸۱، ص ۴۹) در کتاب سرعین در آینه قلم می‌نویسد «اوجور و لاطران در زمان ساسانیان اردوگاه بوده و اسیران رومی را در آنجا نگهداری می‌کردند».

مراحل توسعه کالبدی روستای اوجور و جهت گسترش آن را در دوره اخیر می‌توان به دو دوره مجزا تقسیم کرد: ۱- دوره قبل از زلزله ۱۳۷۵ خورشیدی و ۲- دوره بعد از زلزله. قبل از این زلزله روستا در دامنه کوه و دره (بایری دره- سی) مستقر بود. بافت روستا بافت قدیمی بود. خانه‌ها از خشت و گل و چسبیده به هم ساخته شده بود. خانه مسکونی افراد به عناصر دیگر سکونتگاه مانند طویله راه داشت. در دهم اسفندماه سال ۱۳۷۵ خورشیدی زلزله‌ای شهر اردبیل و روستاهای اطراف از جمله روستای اوجور را دربرگرفت. در اثر این زلزله بیشتر خانه‌های روستایی ویران شد. ساخت روستای جدید در فاصله کمی از روستای قبلی به طرف شرق صورت گرفت. روستای جدید دارای بافت جدید و از بتون و آجر ساخته شده است.

منابع آب: آب شرب روستای اوجور به صورت لوله کشی است. آب چشمه از ییلاق حاج فرج مددی واقع در دامنه جنوبی ساوالان از طریق لوله به منبعی در روستا هدایت و از آنجا به روستا پخش می‌شود. در گذشته آب روستا از چند چشمه در داخل روستا تامین می‌شد که عبارت بودند از: شیرین بلاغ، چون آبش از کیفیت بالای برخوردار بود برای شرب استفاده می‌شد؛ شور بلاغ و چند چشمه کوچک، که به دلیل شوری یا کیفیت پایین برای مصرف احشام و کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گرفت.

آب کشاورزی بیش از دو سوم اراضی روستای اوجور از طریق رودخانه علی درویش چای تامین می‌شود؛ که از طریق کانالی از دربند (جنوب ورگه سران) آب به زمینها هدایت می‌شود. در سالهای اخیر (از سال ۱۳۷۳ تاکنون ۱۳۹۳) به واسطه خشکسالی آب رودخانه کم شده و بیشتر زمینها به دیم تبدیل شده‌اند.

ویژگی های جمعیت روستا:

تمام اهالی این روستا مسلمان و پیرو مذهب شیعه ۱۲ امامی است. مردم به زبان تورکی آذربایجانی صحبت می‌کنند. در این روستا ۴ طایفه در کنار هم زندگی می‌کنند: طایفه تکل، که خود به دو تیره مددلو (کول‌آواند یا پناملولو) و

قارالار تقسیم می‌شود، طایفه بال‌لجالو، محمدلو و کردلر. طایفه تکه بزرگترین ترکیب جمعیتی روستا را تشکیل می‌دهد، و عمدتاً دامدار و کوچرو هستند و قشلاق آنها در حوالی پارس آباد مغان و در روستای تکه امروزی (و قارا توره قدیم) قرار دارد. ییلاق آنها در دامنه جنوب ساوالان (تکه دره‌سی که همان دره علی درویش چای است) واقع شده است؛ و به نام‌های حاج محمدکریم ییلاخی، حاج فرج ییلاخی و قارالار ییلاخی می‌باشد.

در سال ۱۳۹۰ در این روستا ۱۰۸ خانوار ساکن بوده‌اند و جمعیت روستا در این سال ۴۳۱ نفر جمعیت که ۲۰۷ نفر آن مرد و ۲۲۴ نفر زن بوده‌اند (فرهنگ آبادیهای استان اردبیل، ۱۳۹۰). این روستا یکی از روستاهای مهاجر فرست محسوب می‌شود، و بیشترین مهاجرانی که از این روستا رفتند در استان قزوین سکونت دارند.

شغل اهالی روستا :

اکثر اهالی روستا کشاورز بوده و در کنار کشت و زرع به دامداری سنتی مشغولند و از این طریق امرار معاش می‌نمایند. گندم، جو، عدس و علوفه دام از مهمترین محصولات زراعی روستای اوجور می‌باشد. کل اراضی کشاورزی روستای اوجور ۳۶۸ هکتار است (استعلام جهاد کشاورزی استان اردبیل، ۱۳۸۲). فصل کاشت محصول در روستای اوجور در فصل پاییز بوده و در فصل تابستان محصولات برداشت می‌گردد. در سطح روستای اوجور اراضی باغی به صورت غیر متمرکز می‌باشد. در روستای اوجور تنها چند نفر از زنان روستایی در خصوص قالی بافی و یا صنایع دستی فعالیت دارند که جهت رفع نیازهای خودشان می‌باشد.

آداب و رسوم : مراسم عروسی در روستا مثل دیگر نقاط آذربایجان به ترتیب شامل مراسم خواستگاری، شربینی ایچدی (شرین خوران) عقدخوانی، پارچه کسادی، حنا یاخدی (حنابندان)، شب عروسی، بنده تخت و ایاغ آشدی می‌باشد. در گذشته در روز عروسی، قبل از ظهر بگ (داماد) به همراه ساقش و صولدش و جوانان روستا سوار بر اسب، برای استحمام به سرعین می‌رفتند. چون در آن زمان آب لوله کشی و حمام در روستا وجود نداشت، بنابراین مجبور بودند به سرعین بروند. بعد از ظهر، تمام اهالی روستا بی صبرانه و با شور و شوق فراوان در پشت بامها منتظر ورود بگ و همراهانش بودند. وقتی بگ بر می‌گشت، بلافاصله مراسم اسب دوانی (چاپشما) بین جوانان برگزار می‌شد. بعد از آن عروس را از خانه پدری، سوار بر اسب به طرف خانه داماد می‌بردند. در نزدیکی خانه داماد، داماد و ساقش و صولدش به پشت یکی از خانه‌های بلند می‌رفت و مراسم آتما آتتی (سیب انداختن) را اجرا می‌کرد. در این هنگام داماد سه عدد سیب به طرف عروس پرتاب می‌کرد؛ و در اطراف عروس مردم روستا برای گرفتن سیب تلاش می‌کردند. هرکس سیب را سالم به پیش داماد می‌برد، از داماد و پدرش انعام می‌گرفت. بعد از آن عروس را به خانه داماد می‌بردند.

جشن نوروز: در مراسم ایام نوروز آیین‌هایی مانند «تکم و تکمچی»، «چهارشنبه سوری» گورشاغ سال‌لادی (شال سال‌لادی) و ... از جمله مراسم های جشن عید نوروز می‌باشد.

عزاداری ماه محرم: مانند سایر مناطق استان اردبیل در روستای اوجور نیز مراسم عزاداری ایام محرم شامل «شاخسه» و «طشت گذاری»، تشریفات حرکت یک دسته در کوچه و خیابان، تاسوعا و مراسم شمع گذاری در مساجد می‌باشد.

بازی‌های محلی: از بازی‌های محلی این روستا و منطقه می‌توان به «گیزلین پاچ» که معادل فارسی آن «قایم موشک بازی» است، «قایش گوتی»، «گیرجنه اوینی» به معنی «فرفره»، «چلینگ آغاج» که نام فارسی آن «الک دولک» است ولی طرز بازی آن تفاوت دارد، «گلین و بیگچه» که مهم‌ترین بازی آنها عروسک بازی است که به نام «گلین» می‌نامند. «بش داش»، «دستمال قاپدی»، «یومورتا اویناماق» و «آشیق اویناماق» اشاره نمود.

غذاهای محلی: غذاهای محلی این روستا همچون سایر مناطق استان شامل غذاهایی مانند: قورقا، قووت، رشته پلووی، سوتتی پلو، خشیل، قویماق، آبگوشت بوز باش و... می‌باشد و آش دوغ همچون سایر مناطق اردبیل معروف ترین غذای محلی روستاست.

خدمات زیر بنایی و رفاهی روستا:

روستای اوجور دارای دو مغازه بقالی، شبکه برق، شبکه مخابرات، آب لوله کشی، شبکه گاز، یک خانه بهداشت، یک باب مدرسه در سطح ابتدایی و راهنمایی است. این روستا دارای دو مسجد و یک امامزاده (امامزاده سید علی) می‌باشد. لازم به توضیح است که قبلاً در روستا امامزاده وجود نداشت و در محل آن زمینی به مساحت تقریبی ۲ مترمربع وجود داشت که به آن معجز می‌گفتند، اما در سال ۱۳۸۸ خورشیدی آن را امامزاده اعلام کردند. روستای اوجور دارای دو گورستان است که یکی از آنها در غرب روستا واقع شده است و در حال حاضر فعال است، دیگری با فاصله تقریباً زیاد از روستا در جنوب آن واقع شده و امروزه فعال نیست و به علت شدن در راه اوجور به روستای آلوارس به قبرستان آلوارس معروف است (مشاهدات نویسنده).

مشاهیر، آثار باستانی، بناهای با ارزش و اماکن متبرکه روستا:

تپه تاریخی گلیم تپه‌سی در مسیر راه روستا به سرعین و در سمت چپ جاده و حاشیه دره علی درویش چای واقع شده است. در سمت چپ همین جاده درست در مقابل این تپه زمینهای زراعی قار دارد، که به محل در روستا خرابا یری (جای خرابه) گفته می‌شود. در این محل در گذشته آثار آبادی مثل دیوار و پی دیوار وجود داشت، که نویسنده این مقاله پی دیوارها را به یاد دارد. بعد از ورود ماشینهای سنگین مانند بولدوزر به روستا، اهالی روستا برای کشت و زرع راحت این زمینها را هموار کردند. بنابراین به احتمال زیاد بین گلیم تپه‌سی و خرابه فوق‌الذکر رابطه‌ای وجود داشته است.

از مناطق توریستی روستای اوجور می‌توان به دربند، در شمال روستا و در دره علی درویش چای اشاره کرد. این منطقه همانطوری که از نامش پیداست، محل جدا شدن نهر روستای اوجور از رودخانه علی درویش چای است. رودخانه در این محل بستر خود را در سنگهای آذرین به عمق چند صد متر بریده و دره تنگ و باریکی را ایجاد کرده است. دیواره دره به صورت زاویه قائم است و عبور از آن به غیر از معبرهای خاصی امکانپذیر نیست. در دیواره عمودی دره غارهای زیبا و شگفت‌انگیزی ایجاد شده است. غارهای این دره به صورت مطبق و چند سطحی است؛ به این مفهوم که علاوه بر سطح زمین غارهایی در بالا دست دیواره دره ایجاد شده و امکان دسترسی به آنها وجود ندارد و تا کنون کسی به آنجا وارد نشده است. برخی از این غارهای دارای دالانهای فرعی است (مشاهدات نویسنده). عقیده بر این است که این غارها در گذشته‌های دور مسکن انسانهای اولیه بوده است. در یکی از این غارها در سنگ آخوری برای احشام ایجاد شده است.

در پایین دست غارها و دیواره دره بقایای یک دگرمان (آسیاب) آبی وجود دارد، که در گذشته برای آرد کردن گندم استفاده می شده است. مردم گندم خود را از مناطق همجوار و حتی از حوالی اردبیل به این آسیاب می بردند. لازم به ذکر است که در پایین دست رودخانه (پایین تر از آسیاب فوق) آسیاب متروکه دیگری نیز وجود دارد که در اراضی روستای ورگه سران واقع شده است (مشاهدات نویسنده).

قریه متروکه قورتلوبلاغ در شمال روستای اوجور به لحاظ داشتن چشمه های زیبا و خیلی خنک و آب و هوای بسیار مطبوع از دیگر جاذبه های گردشگری این روستا محسوب می شود. شرشر، قارالار گوزه سی، آت بلاغی، اوزون گوزه، داداش بلاغی، دامجی بلاغی، تک بلاغ، جمال بلاغی، بیوک گل، آغبلاغ، قنبر گوزه سی و نوع بلاغ از چشمه های قریه متروکه قورتلوبلاغ است (مشاهدات نویسنده).

سنگهایی به شکلهای مختلف در حوالی روستا شامل قول داشی، دوه داشی، دلیگلی داش و آدام داشی می تواند از جاذبه گردشگری روستا محسوب شوند. معروفترین کوه در شمال روستا، آیقار داغی است (مشاهدات نویسنده).

منابع و مآخذ :

- اسداللهی، رحیم (۱۳۸۱)، سرعین در آینه قلم، اردبیل: انتشارات تراز
- الکاشغری، محمود بن الحسین، ترجمه محمدزاده صدیق، حسین (۱۳۸۴)، دیوان لغات الترک، نشر اختر.
- پیش دست، محمود (واله بابا) (۱۳۸۷)، فرهنگ ترکی-فارسی (تورکجه سوزلوک)، تهران، ناشر: شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر.
- سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح (۱۳۷۴)، نقشه توپوگرافی ۱:۵۰۰۰۰ نیر، چاپ دوم.
- سازمان حفاظت محیط زیست ۱۳۹۲
- میر مرسلی، سید قاسم (۱۳۹۰)، فرهنگ آبادیهای استان اردبیل
- www.Google Earth.Com